

Η διασύνδεση εγκληματικότητας- τρομοκρατίας σε Ελλάδα και Κύπρο

- Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει μια θεώρηση των διασυνδέσεων μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας (τη διασύνδεση εγκληματικότητας-τρομοκρατίας) στην Ελλάδα και την Κύπρο, να επισημάνει πιθανούς κινδύνους και να υποβάλλει διάφορες προτάσεις για τον περιορισμό των εν λόγω κινδύνων.
 - Εντάσσεται στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής έρευνας που συντάσσει παρόμοιες εκθέσεις για τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτόν τον τρόπο, ο στόχος είναι να επιτευχθεί μια ολιστική κατανόηση των απειλών που προέρχονται από την εγκληματικότητα και την τρομοκρατία καθώς και να προωθηθούν νέοι και καινοτόμοι τρόποι προς την αντιμετώπισή τους.
 - Παρά το γεγονός πως στις δύο χώρες (Ελλάδα – Κύπρο) υπάρχει έντονη παρουσία εγκληματικών ομάδων εντούτοις δεν εντοπίστηκαν συστηματικές και άμεσες διασυνδέσεις μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας.
 - Παραμένει καίριας σημασίας για τις δύο χώρες να βρίσκονται σε εγρήγορση ενόψει πιθανής χρησιμοποίησης των υφιστάμενων παράνομων εγκληματικών δικτύων από τρομοκρατικές ομάδες, ως μέσο για την παράνομη διακίνηση όπλων και ανθρώπων στην Ευρώπη. Δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας από όπου διέρχονται διάφορες οδοί για παράνομη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών, είναι ζωτικής σημασίας για τη χώρα να συνεργάζεται αποτελεσματικά με τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.
 - Στις προτάσεις μας συμπεριλαμβάνονται αντίμετρα για την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την ανταλλαγή πληροφοριών και την παράνομη διακίνηση καθώς και προτάσεις για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών ασφαλείας καθώς και κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων.
-

1 Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα έχει βρεθεί στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής προσοχής. Οι μακροχρόνιες συνέπειες από την χρηματοοικονομική κρίση του 2007 –γνωστή στη χώρα ως «κρίση» – από κοινού με την άνευ προηγουμένου αύξηση του αριθμού μεταναστών και προσφύγων προς την Ευρώπη έχουν ασκήσει τρομερές πιέσεις στην χώρα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, διάφοροι «αρνητικοί δρώντες» επιδιώκουν να εκμεταλλευτούν τις «ευκαιρίες» που δημιουργούνται από αυτές τις συνθήκες· οι δραστηριότητες των εν λόγω δρώντων– εγκληματικών και τρομοκρατικών – αποτελούν το θέμα της παρούσας εργασίας.

Ο στόχος της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει μια επισκόπηση της εγκληματικότητας και τρομοκρατίας και των πιθανών διασυνδέσεών τους σε Ελλάδα και Κύπρο. Η εργασία επίσης επιδιώκει να επισημάνει τους πιθανούς κινδύνους καθώς και να προτείνει τρόπους περιορισμού τους. Εντάσσεται στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής έρευνας που συντάσσει παρόμοιες εκθέσεις για τα 28 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτόν τον τρόπο, ο στόχος είναι να επιτευχθεί μια ολιστική κατανόηση των απειλών που προέρχονται από την εγκληματικότητα και την τρομοκρατία καθώς και να προωθηθούν νέοι και καινοτόμοι τρόποι προς την αντιμετώπισή τους.

Η εμπειρική βάση της εργασίας είναι η έρευνα ανοιχτών πηγών, συμπεριλαμβανομένων κυβερνητικών και διακυβερνητικών εκθέσεων, ακαδημαϊκών ερευνών, δικαστικών εγγράφων, άρθρων εφημερίδων καθώς και συνεντεύξεων που δόθηκαν από επαγγελματίες και εμπειρογνώμονες επί του αντικειμένου. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Σεπτέμβριο έως και τον Νοέμβριο του 2018 και εκπονήθηκε από ομάδα Ελλήνων, Κυπρίων και Βρετανών ερευνητών.¹

Παρά το γεγονός πως στις δύο χώρες υπάρχει έντονη παρουσία εγκληματικών ομάδων εντούτοις συστηματικές και άμεσες διασυνδέσεις μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας δεν υφίστανται. Ωστόσο, παραμένουν πιθανές διασυνδέσεις καθώς υπάρχει πάντα ο κίνδυνος εκμετάλλευσης των οδών παράνομης διακίνησης από τρομοκρατικά δίκτυα που υφίστανται στις δύο χώρες και που συνδέουν την Τουρκία και τη Μέση Ανατολή με την Ευρώπη. Επομένως, παραμένει καίριας σημασίας για τις δύο χώρες να βρίσκονται σε εγρήγορση

¹ Οι συντάκτες της παρούσας έκθεσης είναι οι Peter R. Neumann και Rajan Basra. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την Ιφιγένεια Φισέντζου και τη Μαρία Πετεινούδη για την ερευνητική τους υποστήριξη. Επιπρόσθετα, θερμές ευχαριστίες οφείλουμε σε όλους όσοι συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, επώνυμα ή ανώνυμα.

ενόψει ενδεχόμενης χρησιμοποίησης των υφιστάμενων παράνομων εγκληματικών δικτύων από τρομοκρατικές ομάδες – ειδικά ως μέσο για την παράνομη διακίνηση όπλων και ανθρώπων.

Στις προτάσεις μας συμπεριλαμβάνονται μέτρα για την επιτήρηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, την παράνομη διακίνηση, την ανταλλαγή πληροφοριών και τη συνεργασία μεταξύ υπηρεσιών ασφαλείας καθώς και μεταξύ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών δρώντων.

Η εργασία, προτού διερευνήσει τις πιθανές διασυνδέσεις, ξεκινάει παρουσιάζοντας μια συνολική θεώρηση του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας σε Ελλάδα και Κύπρο. Καταλήγει σε μια σειρά προτάσεων για τους αρμόδιους χάραξης πολιτικής και τους επαγγελματίες του κλάδου.

Πλαίσιο 1: Τι σημαίνει Διασύνδεση Εγκληματικότητας-Τρομοκρατίας;

Η έννοια της διασύνδεσης εγκληματικότητας-τρομοκρατίας εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την άνοδο της παγκοσμιοποίησης. Σε μία περίοδο γεωπολιτικών αλλαγών και εγκαινιάσματος της εποχής της πληροφορίας, πληθώρα αναλυτών έχουν διαπιστώσει πως τρομοκρατικές και επαναστατικές ομάδες έχουν σταδιακά αρχίσει να υιοθετούν όλο και περισσότερο ένα εγκληματικό *modus operandi* προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους.

Έκτοτε, οι ακαδημαϊκοί έχουν εντοπίσει *τρεις τύπους διασύνδεσης εγκληματικότητας-τρομοκρατίας: τον θεσμικό, τον οργανωτικό, και τον κοινωνικό.*

Θεσμικός τύπος

Μεταξύ των πρωτοπόρων υπήρξε η Tamara Makarenko.² Στο έργο της «*crime-terror continuum*», προσδιορίζει τρεις τύπους θεσμικής διασύνδεσης μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατικών ομάδων:

- Από τη μία πλευρά, οι εγκληματικές και τρομοκρατικές ομάδες προέβαιναν σε *συνεργασία*, είτε με τη μορφή περιορισμένων «*συμμαχιών*» στη βάση συναλλαγών είτε με τη μορφή πιο σύνθετων συνασπισμών.
- Στη μέση, η *σύγκλιση* αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι ομάδες υιοθετούσαν δεξιότητες που ανήκαν στην άλλη ομάδα και έτσι προέκυπταν «*υβριδικές εγκληματικές-τρομοκρατικές ομάδες*».
- Στο άλλο άκρο ήταν ο λεγόμενος *μετασχηματισμός*, όπου η μία ομάδα είχε μετασχηματιστεί εντελώς στο μοντέλο της άλλης λόγω μεταβολής των κινήτρων.

Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα υπήρξαν οι Ταλιμπάν, οι οποίοι κατά διαστήματα στηρίζονταν στην παραγωγή ηρωίνης στο Αφγανιστάν· ακόμα ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα υπήρξε η εμπλοκή των Επαναστατικών Ενόπλων Δυνάμεων της Κολομβίας (FARC) στη βιομηχανία των ναρκωτικών της χώρας τους. Τέλος, η παράνομη διακίνηση πετρελαίου και εμπορευμάτων παραποίησης από τον Ιρλανδικό Επαναστατικό Στρατό (IRA) αποτελεί ένα ακόμα παράδειγμα.

συνέχεια...

² Tamara Makarenko, «The Crime-Terror Continuum: Tracing the Interplay between Transnational Organised Crime and Terrorism», *Global Crime*, Vol 6, No 1, 2004, σελ.129-145.

Οργανωτικός τύπος

Η Letizia Paoli, η οποία ερεύνησε το θέμα την ίδια περίοδο με την Makarenko, εστίασε στις δομικές και οργανωτικές ομοιότητες μεταξύ συμμοριών νέων και τρομοκρατικών ομάδων τις οποίες κατηγοριοποίησε ως «φατριακές» οργανώσεις:³

- Εμπλέκονταν σε παράνομες δραστηριότητες καθώς και σε χρήση βίας·
- Απαιτούσαν την «απόλυτη αφοσίωση» των μελών τους·
- Παρείχαν *συναισθηματικά οφέλη*, όπως κύρος, «αδελφότητα», ταυτότητα καθώς και το αίσθημα του ανήκειν.

Κατά την άποψη της Paoli, η διάκριση των ομάδων βάσει των δηλωμένων επιδιώξεών τους – εγκληματικές ή πολιτικές επιδιώξεις – μπορεί να είναι παραπλανητική δεδομένου πως οι διαφορές μπορεί να είναι συγκεχυμένες και οι στόχοι μεταβαλλόμενοι.

Ως αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ανέφερε τις ρατσιστικές συμμορίες στις Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες προσέλκυαν μέλη σύμφωνα με ιδεολογικές αρχές διατεινόμενες πως έχουν πολιτικό πρόγραμμα παρόλο που σε μεγάλο βαθμό εμπλέκονταν σε «κοινές» εγκληματικές ενέργειες.

Κοινωνικός τύπος

Σε μια πρόσφατη μελέτη για την στρατολόγηση νέων μελών από τους τζιχαντιστές στην Ευρώπη, οι Rajan Basra και Peter R. Neumann επεσήμαναν ότι οι εγκληματικές και τρομοκρατικές ομάδες συνέκλιναν όχι ως ομάδες ή οργανώσεις αλλά ως κοινωνικά δίκτυα, συνθήκες ή περίγυροι.⁴ Αντί για επίσημη συνεργασία ή ακόμα και μετασχηματισμό, διαπίστωσαν ότι οι εγκληματικές και οι τρομοκρατικές ομάδες προσέλκυαν νέα μέλη από κοινωνιολογικά παρεμφερείς ομάδες ατόμων, δημιουργώντας (συχνά ακούσια) συνέργειες και αλληλοεπικαλύψεις.

Αυτή η «νέα» διασύνδεση εγκληματικότητας-τρομοκρατίας είχε τέσσερις όψεις:

- Επηρέασε τις διαδικασίες *ριζοσπαστικοποίησης* εφόσον η συμμετοχή στην τρομοκρατία μπορούσε να παράσχει εξιλέωση και να νομιμοποιήσει το έγκλημα.
- Επεσήμανε τον *ρόλο των φυλακών* ως εστίες ριζοσπαστικοποίησης και δικτύωσης μεταξύ εγκληματιών και εξτρεμιστών.

συνέχεια...

3 Letizia Paoli, «The Paradoxes of Organized Crime», *Crime, Law, and Social Change*, Vol 37, No 1, 2002, σελ.51-97.

4 Rajan Basra and Peter R. Neumann, «Criminal Pasts, Terrorist Futures: European Jihadists and the New Crime-Terror Nexus», *Perspectives on Terrorism*, Vol 10, No 6, 2016, σελ.25-40.

- Τόνισε την *ανάπτυξη δεξιοτήτων και εμπειριών* που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμες για τους τρομοκράτες, ειδικά τη πρόσβαση σε όπλα, τα παραποιημένα έγγραφα, και την εξοικείωση με τη βία.
- Διευκόλυνε την *χρηματοδότηση* της τρομοκρατίας ειδικά μέσω εγκληματικών ενεργειών ήσσονος σημασίας.

Παρά τις διαφορές στην προσέγγιση και την προοπτική, οι *τρεις τύποι διασύνδεσης – θεσμικός, οργανωτικός και κοινωνικός –* δεν αποκλείουν ο ένας τον άλλο. Όταν συνδυάζονται, παρέχουν το αναλυτικό πλαίσιο για το Crime Terror Nexus Project.

2 Οργανωμένο έγκλημα

Οι πρόσφατες πιέσεις και αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ελλάδα δεν έμειναν αναξιοποίητες από το οργανωμένο έγκλημα.⁵ Η στρατηγική θέση της χώρας στη Μεσόγειο, από κοινού με τις εδραιωμένες οδούς παράνομης διακίνησης, καθώς επίσης και η συνεχιζόμενη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση προσέφεραν εύφορο έδαφος σε διάφορες εγκληματικές ομάδες για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Αυτές οι ομάδες αποδείχθηκαν προσαρμοστικές στις δεδομένες καταστάσεις εφαρμόζοντας στην πράξη δοκιμασμένες εγκληματικές γνώσεις, δίκτυα και δεξιότητες. Αυτή η ενότητα παρέχει μια γενική θεώρηση της τρέχουσας κατάστασης του οργανωμένου εγκλήματος σε Ελλάδα και Κύπρο, συμπεριλαμβάνοντας τις εμπλεκόμενες ομάδες, τις δραστηριότητές τους καθώς και τις περιοχές δραστηριοποίησης τους.

Ομάδες

Παρόλο που το οργανωμένο έγκλημα υφίσταται πάνω από έναν αιώνα στην Ελλάδα, η σύγχρονη συζήτηση για το φαινόμενο προέκυψε μόνο κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες.⁶ Στην Κύπρο, η ευαισθητοποίηση για το οργανωμένο έγκλημα προέκυψε αντίστοιχα τη δεκαετία του 1990 καθώς η αστυνομία παρατήρησε την αύξηση των εγκληματικών ομάδων που εμπλέκονταν στα παράνομα τυχερά παιχνίδια, την πορνεία – καθώς και τη σωματεμπορία γυναικών από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης⁷ – και την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών.

Είναι μακρά η ιστορία των αλλοδαπών ομάδων που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο – δεδομένης της θέσης που καταλαμβάνει στη Μεσόγειο. Τη δεκαετία του 1960, μετά το κλείσιμο του ελεύθερου λιμένος της Ταγγέρης, η ιταλική μαφία άρχισε να χρησιμοποιεί την «Αδριατική οδό» για την παράνομη διακίνηση αγαθών από την Αλβανία και τη Γιουγκοσλαβία προς την Τουρκία και την Κύπρο.⁸ Πιο πρόσφατα – ιδιαίτερα κατά

5 Στην Ελλάδα, το οργανωμένο έγκλημα ορίζεται από την Ελληνική Αστυνομία ως «η οργάνωση προσώπων που έχει σαν σκοπό την άσκηση εγκληματικής δραστηριότητας σε διαρκή βάση, προκειμένου να αποκομίσει οικονομικά οφέλη και να ελέγξει εθνικές και διεθνείς καταστάσεις». Βλ. «Οργανωμένο Έγκλημα», *Ελληνική Αστυνομία, διαθέσιμο στο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2481&Itemid=400&lang*. Στην Κύπρο αν και δεν υπάρχει επίσημος ορισμός, τον Ιούνιο του 2017 ο Αρχηγός της Αστυνομίας Κύπρου δήλωσε ότι «το οργανωμένο έγκλημα κατατάσσεται ως σοβαρό έγκλημα που σχεδιάζεται, συντονίζεται και διαπράττεται από άτομα που συνεργάζονται σε συνεχή βάση και έχουν ως κύριο κίνητρό τους το οικονομικό όφελος», βλ. τον χαιρετισμό του Αρχηγού της Αστυνομίας Κύπρου, κ. Ζαχαρία Χρυσοστόμου, στο *Διεθνές Συνέδριο της Αστυνομίας Κύπρου με θέμα «Πολιτικές Μειζονος Σημασίας στη Διαχείριση του Οργανωμένου Εγκλήματος και της Διαφθοράς: Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Διαστάσεις»*, 22 Ιουνίου 2017, διαθέσιμο στο: <http://www.police.gov.cy/police/police.nsf/All/C1E145046071D89BC22581470044CDC7?OpenDocument&print>.

6 Sappho Xenakis, «International Norm Diffusion and Organised Crime Policy: The Case of Greece», *Global Crime*, Vol 6, Issue 3-4, 2004, σελ.345-373.

7 «Ο εμφύλιος στην κυπριακή cosa nostra» *Zougla.gr*, 3 Ιουλίου 2012.

8 Paolo Pinotti, «The Economic Consequences of Organised Crime: Evidence from Southern Italy», *The Economic Journal*, Vol 125, No 586, 2015, σελ.210.

τη μετασοσιαλιστική περίοδο⁹ – το νησί έχει αποτελέσει πόλο έλξης για ρωσικές ομάδες που φέρονται να ξεπλένουν χρήματα μέσω του τουριστικού και κτηματομεσιτικού τομέα.¹⁰

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη εκτίμηση της Ελληνικής Αστυνομίας, κατά το 2016, 358 οργανωμένες εγκληματικές ομάδες δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα στις οποίες συμμετείχαν 3.652 άτομα. Η πλειοψηφία των εν λόγω ομάδων (59%) ήταν ολιγομελείς απαρτιζόμενες από λιγότερα από επτά μέλη ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (18%) ήταν δίκτυα με περισσότερα από 12 μέλη. Η πλειονότητα των ομάδων εμπλέκονταν στην παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και ανθρώπων.¹¹ Ο αριθμός στην Κύπρο είναι πολύ μικρότερος, με εκτίμηση για 15 αντίστοιχες ομάδες – οι οποίες διαφέρουν σε μέγεθος¹² – και δραστηριοποιούνται στο νησί (εξαιρείται το βόρειο τμήμα της Κύπρου).¹³ Ο αριθμός αυτός αποτελεί σημαντική αύξηση από την αρχή της νέας χιλιετίας όταν μόνο δύο οργανώσεις φέρονταν να δραστηριοποιούνται στην χώρα.¹⁴

Οι εγκληματικές ομάδες κατά κανόνα είναι γηγενείς. Η Ελληνική Αστυνομία εκτιμά ότι οι περισσότερες ελληνικές ομάδες (68%) αποτελούνται από ημεδαπούς, ενώ μια ευμεγέθης μειονότητα (30%) αποτελείται από αλλοδαπούς.¹⁵ Η πλειονότητα των αλλοδαπών ομάδων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι κυρίως αλβανικές.¹⁶ Στην Κύπρο, η πλειοψηφία των ομάδων αποτελούνται από ημεδαπούς¹⁷ αν και εκτιμάται ότι υπάρχουν ομάδες από Ρωσία, Κίνα και χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου.¹⁸

Το εύρος των δραστηριοτήτων τους ποικίλλει από τοπικό έως και διακρατικό. Η πλειοψηφία των ελληνικών εγκληματικών ομάδων (60%) δραστηριοποιούνται σε τοπικό ή κρατικό επίπεδο ενώ το 25% έχουν διακρατική δραστηριότητα (με το 55% από αυτές να εμπλέκονται στην παράνομη διακίνηση ναρκωτικών και μεταναστών).¹⁹ Οι κυπριακές ομάδες κατά κύριο λόγο δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένες περιοχές καθώς διατηρούν τον έλεγχο ορισμένων περιοχών του νησιού.²⁰ Η συνεργασία ή η διένεξη με άλλες ομάδες μπορεί, ωστόσο, να επιτρέψει σε μια τοπική ομάδα να διευρύνει τις δραστηριότητές της σε εθνικό επίπεδο.²¹

9 Dina Siegel, Henk van de Bunt, Damián Zaitch, *Global Organized Crime: Trends and Developments* (Netherlands: Kluwer Academic Publishers, 2003), σελ.60.

10 Georgios A Antonopoulos and Georgios Papanicolaou, *Organized Crime: A Very Short Introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2018), σελ.27-28.

11 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.6.

12 «Επιχείρηση Αλ Καπόνε κατά των εγκληματιών – Συνέντευξη με τον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης, Ιωάνη Νικολάου», *Εφημερίδα Πολίτης*, 3 Ιουνίου 2018.

13 Συνέντευξη με αξιωματικό της Αστυνομίας Κύπρου, 24 Οκτωβρίου 2018.

14 Από την εκτίμηση του 1998, οι δύο εγκληματικές ομάδες είναι η οικογένεια Φανιέρου και μια ακόμη η οποία είχε σχέσεις με την οικογένεια Αεροπόρου. Επιτροπή εμπειρογνομόνων για το ποινικό δίκαιο και τις εγκληματολογικές πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος (PC-CO), *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999, σελ.66.

15 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.6.

16 Ibid.

17 Επιτροπή εμπειρογνομόνων για το ποινικό δίκαιο και τις εγκληματολογικές πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος (PC-CO), *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999, σελ.9.

18 Dina Siegel, Henk van de Bunt, Damián Zaitch, *Global Organized Crime: Trends and Developments* (Kluwer Academic Publishers, The Netherlands: 2003) 60. Europol, «Joint Action to Tackle Chinese Human Trafficking Networks» (20 Μαρτίου 2015) <<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/joint-action-to-tackle-chinese-human-trafficking-networks>>. Τον Μάρτιο του 2015, με την υποστήριξη της Europol πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο μια συντονισμένη επιχείρηση. Σε μια προσπάθεια καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης ανθρώπων από την Κίνα, οι αρχές επιβολής του νόμου διεξήγαγαν έρευνα στον Διεθνή Αερολιμένα Λάρνακας καθώς και σε εστιατόρια και οικούς ανοχής στην πρωτεύουσα, Λευκωσία. Στόχος της επιχείρησης ήταν να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις κινεζικές ομάδες οργανωμένου εγκλήματος και την έκταση της επιρροής τους.

19 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σ.7.

20 Συνέντευξη με αξιωματικό της Αστυνομίας Κύπρου, 24 Οκτωβρίου 2018.

21 Piotr Bakwoski, *Organised Crime in the European Union*, Βιβλιοθήκη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Σεπτέμβριος 2013.

Ταυτόχρονα, η οργανωτική δομή τους συχνά εξαρτάται από τον τύπο των εγκληματικών δραστηριοτήτων τους. Για παράδειγμα, η πλειοψηφία (68%) των ομάδων που ασχολούνται με την παράνομη διακίνηση μεταναστών στην Ελλάδα διαθέτουν κάθετες ιεραρχίες με σαφείς αρμοδιότητες όπως η στρατολόγηση νέων μελών, οι διαδικασίες μετακίνησης καθώς και άτομα που είναι υπεύθυνα για το συντονισμό όλων των διαδικασιών.²²

Εν τούτοις, οι ομάδες εκείνες οι οποίες απαρτίζονται από περισσότερα από 12 μέλη χαρακτηρίζονται από γενικά πιο χαλαρές δομές ανεξάρτητα από τον τύπο της εκάστοτε εγκληματικής δραστηριότητας. Με τη σειρά τους, αυτά τα δίκτυα περιλαμβάνουν «υποομάδες» των οποίων οι αρχηγοί έχουν μεγαλύτερη αυτονομία και συχνά συνεργάζονται με άλλους δικτυωμένους εγκληματίες.²³

Οι κυπριακές εγκληματικές ομάδες οργανώνονται αποκλειστικά σε δύο επίπεδα: στο πρώτο λαμβάνονται οι αποφάσεις και στο δεύτερο επίπεδο εκτελούνται.²⁴ Διακρίνονται από έντονη ενδο-ομαδική αλληλεγγύη καθώς όλα τα μέλη αναγνωρίζουν και σέβονται τον μοναδικό αρχηγό της ομάδας. Οι αρχηγοί των ομάδων προσπαθούν να διατηρούν μια καθωσπρέπει δημόσια εικόνα η οποία τους επιτρέπει να διατηρούν ένα δίκτυο νομικών επαφών. Οι οικογενειακοί δεσμοί είναι πολύ σημαντικοί και, όταν χρειαστεί, η αρχηγία της ομάδας περνάει σε νεαρότερα μέλη της οικογένειας.²⁵

Οι ομάδες ασχολούνται με περισσότερες από μια εγκληματικές δραστηριότητες. Η Ελληνική Αστυνομία εκτιμά ότι το ένα πέμπτο των ομάδων συνολικά (22%) εμπλέκονται σε περισσότερες από μία εγκληματικές δραστηριότητες (polycriminality) ενώ το 51% εμπλέκονται στην παράνομη εμπορία ναρκωτικών.²⁶ Ορισμένες δραστηριότητες είναι «πολυ-εγκληματικές» από τη φύση τους· για παράδειγμα, οι διακινητές μεταναστών σχεδόν πάντα εμπλέκονται και στην παραποίηση εγγράφων και η «πέιρα» τους στις σχετικές οδούς και μεθόδους είναι φυσικά χρήσιμες για το εμπόριο ναρκωτικών.²⁷ Οι κυπριακές ομάδες εμπλέκονται σε μια μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων παρά το γεγονός πως η βασική πηγή εσόδων τους προέρχεται από το εμπόριο ναρκωτικών,²⁸ εμπλέκονται σε μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων, από τη διαχείριση παράνομων καζίνο έως και τις απαγωγές.²⁹

22 *Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.70-73.

23 *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σ.28.

24 Επιτροπή εμπειρογνομόνων για το ποινικό δίκαιο και τις εγκληματολογικές πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος (PC-CO), *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999, σελ.8.

25 *Ibid*, σελ. 6-7· Συνέντευξη με Κύπριο αστυνομικό, 24 Οκτωβρίου 2018.

26 *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999, σελ.6.

27 *Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.29.

28 «Κύρια πηγή εσόδων του οργανωμένου εγκλήματος είναι τα ναρκωτικά», *Reporter*, 30 Μαΐου 2018.

29 Ioannis-Sotirios Ioannou, «The External Security of Cyprus: Challenges and Potential Threats» *Diplomatic Academy University of Nicosia Cyprus*, The Europe Levant Observatory – Policy Brief, Απρίλιος 2015.

Δραστηριότητες και Περιοχές

Οι ομάδες εμπλέκονται σε διάφορες εγκληματικές δραστηριότητες – πολλές από τις οποίες είναι προσωρινής φύσεως. Στις δραστηριότητες συμπεριλαμβάνονται εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας – όπως οργανωμένες διαρρήξεις – παράνομη εμπορία όπλων, παραχάραξη, εκβιάσεις και απάτες.³⁰ Πάνω από όλα, οι βασικές δραστηριότητες των εγκληματικών ομάδων σε Ελλάδα και Κύπρο είναι η παράνομη διακίνηση ανθρώπων και ναρκωτικών.³¹

Τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών θεωρείται ως η πλέον επικερδής εγκληματική δραστηριότητα. Η Ελλάδα, καθώς βρίσκεται γεωγραφικά σε μια μείζονα οδό παράνομης διακίνησης ναρκωτικών –τον επονομαζόμενο «Βαλκανικό Άξονα» – αποτελεί καίριο σημείο εισόδου για τα ναρκωτικά, τα οποία στη συνέχεια διακινούνται σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Σύμφωνα με την Ελληνική Αστυνομία, οι βασικοί τύποι ναρκωτικών που εισήλθαν στην Ελλάδα το 2016 ήταν η κάνναβη, η ηρωίνη, η κοκαΐνη καθώς και τα συνθετικά ναρκωτικά.³² Ταυτόχρονα, το κύκλωμα των ναρκωτικών στην Κύπρο εξυπηρετεί κυρίως την «τοπική» αγορά της Λευκωσίας καθώς και τουρίστες στην Αμμόχωστο, την Πάφο και τη Λεμεσό.³³

Η «Βαλκανική Οδός» – η οποία εκτείνεται από τη Βουλγαρία και την Ελλάδα έως την Κροατία και τη Σλοβενία – χρησιμοποιείται κυρίως για την παράνομη διακίνηση ηρωίνης. Η ηρωίνη και το όπιο που διακινούνται από το Αφγανιστάν, τη Μιανμάρ, το Λάος και το Πακιστάν διέρχονται από την Τουρκία και την Ελλάδα με προορισμό την αγορά της Ευρώπης.³⁴ Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 70-80% της ηρωίνης στην Ευρώπη διακινείται μέσω της Βαλκανικής Οδού.³⁵

Για τη διακίνηση της ηρωίνης χρησιμοποιούνται οχήματα (όπου αποκρύπτεται σε αποσκευές ή σε μέρη του οχήματος), πλοία από την Τουρκία (κυρίως με προορισμό τη Λέσβο), επιβάτες που ταξιδεύουν με λεωφορείο (από Κωνσταντινούπολη προς Θεσσαλονίκη καθώς και από Σόφια προς Αθήνα), ταχυδρομείο (π.χ. με δέματα που αποστέλλονται από την Ινδία στην Ελλάδα) αλλά και αεροπλάνα (επιβάτες πτήσεων αποκρύπτουν τα ναρκωτικά στις αποσκευές τους ή ενδοσωματικά).³⁶

Στην περιοχή πραγματοποιείται επίσης παράνομη διακίνηση κοκαΐνης: Η Ελλάδα είναι ένα από τα κύρια σημεία εισόδου των ναρκωτικών με προορισμό την Ευρώπη ταυτόχρονα με την Ισπανία, την Πορτογαλία, την Ιταλία και τη Γαλλία.³⁷ Η γεωγραφική θέση από κοινού με την αυξημένη θαλάσσια κινητικότητα την καθιστούν ιδανική χώρα διέλευσης – είτε απευθείας από τις χώρες προέλευσης των ναρκωτικών στη Λατινική Αμερική είτε μέσω ενδιάμεσων λιμένων σε Ισπανία και Ιταλία – με σκοπό την παράνομη διακίνηση σε εμπορευματοκιβώτια και φορτηγά πλοία.

30 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.6.

31 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.6.

32 Ibid, σελ.32.

33 «Νέα κεφάλια ελέγχουν το οργανωμένο έγκλημα στην Κύπρο», *Sigma Live*, 11 Μαΐου 2018- «Κύρια πηγή εσόδων του οργανωμένου εγκλήματος είναι τα ναρκωτικά», *Reporter*, 30 Μαΐου 2018.

34 Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.72.

35 Ibid, σελ.84.

36 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.41.

37 Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.84.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει αντίστοιχο πρόβλημα: το 2016 οι αρμόδιες αρχές κατάσχσαν -πρωτοφανές για τα χρονικά- φορτίο 156 κιλών κοκαΐνης σε αποθήκη στη Λεμεσό το οποίο είχε φτάσει εκεί με δύο πλοία από τη Νότια Αμερική.³⁸

Η *κάνναβη* θεωρείται το δημοφιλέστερο ναρκωτικό στην Κύπρο ενώ η κοκαΐνη, οι αμφεταμίνες και το MDMA καταναλώνονται σε μικρότερα ποσοστά.³⁹ Πέρα από την τοπική κατανάλωση, η Ελλάδα είναι και χώρα διέλευσης για την κάνναβη – που καλλιεργείται στη όμορη Αλβανία⁴⁰ – και η οποία διέρχεται από τα λιμάνια της Ηγουμενίτσας και της Πάτρας με προορισμό τις αγορές του εξωτερικού.⁴¹

Όπως παρατηρείται και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, συχνά χρησιμοποιείται η μέθοδος «rip-on/rip-off» σύμφωνα με την οποία οι διακινητές τοποθετούν το παράνομο εμπόρευσμά τους σε νόμιμα εμπορευματοκιβώτια πλοίων (οι ιδιοκτήτες των οποίων αγνοούν ότι πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης) και έπειτα έχοντας δωροδοκήσει τους αρμόδιους τα συλλέγουν ή και τα διαρρηγνύουν στον τόπο προορισμού τους.⁴² Οι εγκληματικές ομάδες συχνά ιδρύουν «εταιρείες-βιτρίνες» για να διευκολύνουν την παράνομη διακίνηση και να νομιμοποιούν τα κέρδη τους.⁴³

Καμία από τις δύο χώρες δεν είναι σημαντικός *παραγωγός ναρκωτικών*. Το μόνο ναρκωτικό που παράγεται εγχώρια είναι η κάνναβη η οποία εξυπηρετεί – αλλά δεν καλύπτει – την εγχώρια αγορά.⁴⁴ Η κάνναβη ως εκ τούτου εισάγεται από την κεντρική Ευρώπη καθώς και από τον Λίβανο.⁴⁵ Στην Κύπρο η κάνναβη κατά κανόνα καλλιεργείται στα προάστια της Λεμεσού και της Αμμοχώστου, στις ορεινές περιοχές της Κύπρου και κοντά σε στρατιωτικές βάσεις ξένων χωρών όπου η παρουσία των εγχώριων αστυνομικών αρχών είναι περιορισμένη.⁴⁶

Πέρα από τα ναρκωτικά, υπάρχει το σημαντικό ζήτημα της *παράνομης διακίνησης ανθρώπων*, για σεξουαλική ή για οικονομική εκμετάλλευση. Η Ελλάδα και η Κύπρος αποτελούν εξίσου χώρες προορισμού και διέλευσης για το έγκλημα αυτό. Η ακριβής έκταση του προβλήματος είναι δύσκολο να εκτιμηθεί ωστόσο στην Ελλάδα η βασική μορφή παράνομης διακίνησης ανθρώπων είναι για σεξουαλική εκμετάλλευση.⁴⁷ Η πλειονότητα των θυμάτων – ενηλίκων ή παιδιών – είναι γυναίκες από τη Ρουμανία και την Ελλάδα.⁴⁸

38 «Largest-ever cocaine haul found in Limassol, 156kg seized», *Cyprus Mail Online*, 4 Αυγούστου 2016.

39 «Infographic: Ο χάρτης των ναρκωτικών στην Κύπρο και τα φορτία θανάτου», *Reporter*, 7 Σεπτεμβρίου 2018· Αστυνομία Κύπρου, Γενικά Στατιστικά Στοιχεία για το Θέμα των Ναρκωτικών – Υποθέσεις Ναρκωτικών και Θέματα ανά Έτος, «Υποθέσεις και Άτομα για το θέμα των Ναρκωτικών», 23 Μαρτίου 2016.

40 *Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.32-33.

41 *Ibid.*

42 *Cocaine trafficking*, Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (ΕΚΠΝΤ), 2016, το οποίο διατίθεται στο: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/attachments/2641/Cocaine%20trafficking_POD2016.pdf. Για άλλες μεθόδους διακίνησης, βλ. *Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.101.

43 *Ετήσια Έκθεση για τα Ναρκωτικά στην Ελλάδα*, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.48.

44 Βλ. για παράδειγμα, «Cannabis arrest», *Cyprus Mail Online*, 27 Αυγούστου 2018· Αστυνομία Κύπρου, Γενικά Στατιστικά Στοιχεία για το Θέμα των Ναρκωτικών – Υποθέσεις Ναρκωτικών και Θέματα ανά Έτος, «Υποθέσεις και Άτομα για το Θέμα των Ναρκωτικών», 23 Μαρτίου 2016.

45 «Infographic: Ο χάρτης των ναρκωτικών στην Κύπρο και τα φορτία θανάτου», *Reporter*, 7 Σεπτεμβρίου 2018.

46 Ioannis-Sotirios Ioannou, «The External Security of Cyprus: Challenges and Potential Threats» *Diplomatic Academy University of Nicosia Cyprus*, The Europe Levant Observatory – Policy Brief, Απρίλιος 2015.

47 *Στατιστικά εμπορίας ανθρώπων & σωματεμπορίας για το α' εξάμηνο 2018*, Ελληνική Αστυνομία, 2018, σελ.70, που διατίθεται στο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=82074&Itemid=73&lang

48 *Ibid.*, σελ.70-71.

Οι εγκληματικές ομάδες μπορούν να προσαρμόζονται στις νέες ευκαιρίες της αγοράς, όπως διαπιστώθηκε το 2015 με τη *μεταναστευτική και προσφυγική κρίση*. Το 2016 η διακίνηση μεταναστών αποτέλεσε τη μεγαλύτερη παράνομη αγορά στην Ελλάδα⁴⁹ καθώς στη χώρα παρατηρήθηκε είσοδος εκατομμυρίων ανθρώπων μέσω Τουρκίας. Τα δίκτυα διακίνησης «βοηθούσαν» τους μετανάστες και τους πρόσφυγες παρέχοντάς τους μέσα μεταφοράς, διαμονή και πλαστά έγγραφα. Οι εγκληματικές ομάδες χρεώνουν 1.000–8.000 ευρώ ανά άτομο για τις προαναφερθείσες υπηρεσίες ενώ η τιμή αγοράς για πλαστά έγγραφα ξεκινάει από μόλις 100 ευρώ.⁵⁰

Η Κύπρος θεωρείται κυρίως χώρα προορισμού για την *παράνομη διακίνηση ανθρώπων*,⁵¹ είτε για σεξουαλική είτε για εργασιακή εκμετάλλευση.⁵² Μεγάλο μέρος της σεξουαλικής εκμετάλλευσης στο νησί είναι εποχιακού χαρακτήρα και κορυφώνεται κατά την υψηλή τουριστική περίοδο μεταξύ Απριλίου και Οκτωβρίου.⁵³ Τα θύματα κατά κανόνα απασχολούνται σε μπαρ και ινστιτούτα μασάζ όπου οι εργοδότες εξαναγκάζουν τα θύματα να έρθουν σε σεξουαλική επαφή με τους πελάτες.⁵⁴ Όσον αφορά την καταναγκαστική εργασία αυτή συνήθως αναφέρεται σε οικιακές βοηθούς ή σε μετανάστες που πέφτουν θύματα διακίνησης και εξαναγκάζονται να δουλεύουν στον γεωργικό ή και κατασκευαστικό τομέα.⁵⁵

Η *διαφθορά* στην Κύπρο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του οργανωμένου εγκλήματος⁵⁶ καθώς έχει εδραιωθεί στους κυβερνητικούς θεσμούς δυσχεραίνοντας με αυτόν τον τρόπο το έργο των αρχών που καταπολεμούν τις εγκληματικές ομάδες.⁵⁷ Ταυτόχρονα, σε πολλές περιπτώσεις η διαφθορά υποβοηθά την παράνομη διακίνηση ανθρώπων: έχουν διαπιστωθεί περιστατικά αξιωματούχων στον έλεγχο διαβατηρίων των αεροδρομίων που επέτρεπαν σε γυναίκες χωρίς επίσημα έγγραφα να εισέρχονται στην Κύπρο έναντι δωροδοκίας.⁵⁸

Η Ελλάδα είναι χώρα προορισμού αλλά και διέλευσης για την *παράνομη διακίνηση όπλων*. Μια δημοφιλής μέθοδος εισόδου συνίσταται στη νόμιμη εισαγωγή συγκεκριμένων όπλων όπως απενεργοποιημένα πυροβόλα τα οποία στη συνέχεια ενεργοποιούνται παράνομα.⁵⁹ Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι οι εγκληματίες προβαίνουν σε αγοραπωλησίες όπλων μέσω του darknet.⁶⁰ Τα περισσότερα όπλα που διακινούνται παράνομα είναι κυνηγετικά ή αεροβόλα τα οποία προέρχονται από τα Βαλκάνια.⁶¹ Τα όπλα ταξιδεύουν έπειτα προς ποικίλες κατευθύνσεις – όπως βόρεια

49 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.6.

50 Ibid, p.31; *Serious and Organised Crime Threat Assessment 2018*, Europol, 2017, σελ.21.

51 Γεωργία Τσακλάγκανου, «Η Διεθνική Σωματεμπορία – Trafficking», Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), 2001, σελ.8.

52 Bureau of Diplomatic Security (OSAC), *Cyprus 2016 Crime & Safety Report*, Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Ιανουάριος 2016.

53 Συνέντευξη με αξιωματικό της Αστυνομίας Κύπρου, 24 Οκτωβρίου 2018.

54 Evie Andreou, «Woman suspected of pimping remanded in Limassol», *Cyprus Mail Online*, 13 Σεπτεμβρίου 2018.

55 Bureau of Diplomatic Security (OSAC), *Cyprus 2016 Crime & Safety Report*, Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Ιανουάριος 2016.

56 «Measures needed to stamp out corruption across civil service» *Cyprus Mail Online*, 11 Σεπτεμβρίου 2018.

57 «Organised crime and corruption are inseparable» *Cyprus Mail Online*, 22 Ιουνίου 2017.

58 «Συνέντευξη με τον Αρχηγό της Αστυνομίας Κύπρου, κ. Ζαχαρία Χρυσοστόμου», *Αστυνομικά Χρονικά*, Αύγουστος 2014.

59 «People trafficking suspects to be released pending investigation» *Cyprus Mail Online*, 19 Σεπτεμβρίου 2018.

60 Για περισσότερα σχετικά με τα παράνομα όπλα, βλ. Nils Duquet (ed.), *Triggering Terror: Illicit Gun Markets and Firearms Acquisitions of Terrorist Networks in Europe*, Project SAFTE, Flemish Peace Institute, 2018· Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.88-89.

60 Ibid· «International Strike Against Vendor and Buyers of Firearms via the Darknet», *Europol*, 6 Οκτωβρίου 2017.

61 Έκθεση για το Σοβαρό και Οργανωμένο Έγκλημα στην Ελλάδα, Ελληνική Αστυνομία, 2017, σελ.86.

Αφρική, Μέση Ανατολή και χώρες της Ε.Ε. – οδικώς (με οχήματα), δια θαλάσσης (σε εμπορευματοκιβώτια) αλλά και αεροπορικώς (κρυμμένα σε αποσκευές επιβατών).⁶²

Η κυπριακή αγορά είναι μικρή και εκεί οι οργανωμένοι εγκληματίες αποκτούν όπλα με κλοπές σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις ή σε σπίτια έφεδρων του στρατού.⁶³ Και παρά το γεγονός ότι αυτού του είδους οι κλοπές είναι σπάνιες – και οι αρχές επιβολής του νόμου θεωρούν ότι είναι σχετικά ασήμαντες⁶⁴ – εντούτοις εκτιμάται ότι υπάρχουν 130.673 παράνομα όπλα στην Κύπρο.⁶⁵ Ο αριθμός στην Ελλάδα είναι άγνωστος.

Η Κύπρος βρίσκεται σε ιδιαίτερη θέση καθώς στο νησί υπάρχει γραμμή κατάπαυσης πυρός υπό τον έλεγχο του ΟΗΕ (η «πράσινη γραμμή») που εκτείνεται 180 χιλιόμετρα κατά μήκος του νησιού.⁶⁶ Οι υπηρεσίες επιβολής του νόμου δεν είναι σε θέση να επιβλέπουν την περιοχή αυτή και ως αποτέλεσμα οι διακινητές μπορούν με ευκολία να διακινήσουν αγαθά και ανθρώπους μεταξύ βορρά και νότου.⁶⁷

Εν ολίγοις, στις δύο χώρες υφίστανται διάφορες δραστηριότητες οργανωμένου εγκλήματος ωστόσο – όπως θα επισημανθεί στην επόμενη ενότητα – οι διασυνδέσεις μεταξύ αυτών των δραστηριοτήτων και της τρομοκρατίας είναι περιορισμένες.

62 Ibid· βλ. για παράδειγμα, Επιχείρηση «Βόσπορος» της Europol, «Operation Bosphorus against Firearms Trafficking Results in nearly 250 Arrests in 2016», *Europol*, 23 Ιανουαρίου 2017.

63 «Soldier charged with illegal arms possession», *Cyprus Mail Online*, 28 Αυγούστου 2018· «Συνεχίζονται οι έρευνες της Αστυνομίας για το οργανωμένο έγκλημα», *Reporter*, 19 Μαΐου 2018· «Arms uncovered as part of underworld crackdown», *Cyprus Mail Online*, 21 Ιουνίου 2018.

64 Συνέντευξη με αξιωματικό της Αστυνομίας Κύπρου, 24 Οκτωβρίου 2018.

65 Karp Aaron, *Civilian Firearms Holdings, 2017: Estimating Global Civilian-Held Firearms Numbers*, Small Arms Survey, 2018.

66 «About the Buffer Zone», Ειρηνευτική Δύναμη ΟΗΕ στην Κύπρο, διαθέσιμο στο: <https://unficyp.unmissions.org/about-buffer-zone>

67 «Smugglers use drone to fly drugs over militarised Cyprus frontier», *Reuters*, 29 Αυγούστου 2018.

3 Τρομοκρατία

Τόσο η Ελλάδα όσο και η Κύπρος γνώρισαν επιθέσεις, οργανώσεις και κινήματα τρομοκρατών τα τελευταία πενήντα χρόνια. Σήμερα στην Ελλάδα υφίσταται ενεργή απειλή προερχόμενη από εξτρεμιστικές οργανώσεις της άκρας αριστεράς ενώ ταυτόχρονα επίσης υφίσταται μια εναπομένουσα απειλή από την ακροδεξιά.⁶⁸ Παρόλα αυτά, η τζιχαντιστική απειλή παραμένει σε χαμηλά επίπεδα: και οι δύο χώρες έχουν αποφύγει τα πρόσφατα τρομοκρατικά κύματα επιθέσεων από τζιχαντιστές στην Ευρώπη που είχαν σαν αποτέλεσμα εκατοντάδες νεκρούς και πολύ περισσότερους τραυματίες.⁶⁹

Τζιχαντισμός

Στην Ελλάδα και την Κύπρο ουσιαστικά δεν υφίστανται κυκλώματα τζιχαντιστών.⁷⁰ Ούτε σημειώθηκαν ποτέ επιθέσεις από τζιχαντιστές ούτε και έχουν αναφερθεί περιστατικά «γηγενούς» τζιχαντικής ριζοσπαστικοποίησης σε κάποια από τις δύο χώρες⁷¹ παρόλο που άτομα με κυπριακή ή ελληνική καταγωγή έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί σε άλλες χώρες της Ευρώπης.⁷² Ωστόσο, και οι δύο χώρες έχουν διαπιστώσει την τρομοκρατική απειλή – ειδικά σε σχέση με την παρουσία των βρετανικών στρατιωτικών βάσεων στην Κύπρο και την εμπλοκή τους στη διένεξη στη Συρία.⁷³

Παρόλο που χιλιάδες Ευρωπαίοι «ξένοι μαχητές» έχουν ενταχθεί σε τζιχαντιστικές οργανώσεις στη Συρία και το Ιράκ, η Ελλάδα και η Κύπρος έχουν επηρεαστεί ελάχιστα από αυτό. Παρόλο που δεν υπάρχουν στοιχεία για ξένους μαχητές από την Ελλάδα ή την Κύπρο οι τζιχαντιστές έχουν διέλθει από τις δύο χώρες καθ' οδόν για την Τουρκία και τη Συρία.

68 Συνέντευξη με αξιωματικό της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

69 Ως τρομοκρατία ορίζουμε τις συμβολικές πράξεις της πολιτικά υποκινούμενης βίας. Βλ. Peter R. Neumann και M.L.R. Smith, *The Strategy of Terrorism* (London: Routledge, 2008), σελ.8.

70 Δημήτρης Σκληπάρης, *Explaining the absence of Islamist Terrorist Attacks and Radicalisation in Greece*, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), 2017.

71 Συνέντευξη με αξιωματούχο της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

72 Η πλέον περιβόητη περίπτωση είναι η Alexandra Kotey, μία από τους επονομαζόμενους Beatles του Ισλαμικού Κράτους, η μητέρα της οποίας είναι Ελληνοκύπρια. Βλ. επίσης την περίπτωση του Βρετανού ξένου μαχητή Stefan Aristidou ο οποίος είναι ελληνικής καταγωγής και μετέβη στη Συρία μέσω Κύπρου το καλοκαίρι του 2015: «Stefan Aristidou: the 'missing' Londoner who resurfaced in Turkey», *The Guardian*, 26 Απριλίου 2017.

73 Συνέντευξη με αξιωματούχο της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018· «RAF base in Cyprus prepares for potential strike on Syria» *The Guardian*, 13 Απριλίου 2018· Αστυνομία Κύπρου, *Ετήσια Έκθεση 2015*, Αστυνομία Κύπρου, 2016, σελ.27-28· *Έκθεση Εκτίμησης Εθνικού Κινδύνου για τη Νομιμοποίηση Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη Χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας*, Ελληνική Κυβέρνηση, Οκτώβριος 2018, σελ.230.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα ήταν ο μαχητής του Ισλαμικού Κράτους Αμπντελχαμίτ Αμπαούντ ο οποίος –ενώ βρισκόταν στην Αθήνα τον Ιανουάριο του 2015 – συντόνιζε μια ένα τρομοκρατικό πυρήνα που βρισκόταν στο Βερβιέ του Βελγίου. Η Αστυνομία υπέκλεψε συνομιλίες τον ίδιο εκείνο μήνα και εντόπισε όπλα εφόδου, εκρηκτικά καθώς και στολές αστυνομικών. Παρόλο που οι επικοινωνίες του Αμπαούντ είχαν εντοπιστεί στην Ελλάδα εκείνος κατάφερε να διαφύγει από τις αρχές και να μεταβεί στη Συρία.⁷⁴

Ύστερα από τη μεταναστευτική και προσφυγική κρίση του 2015 άρχισαν να υπάρχουν φόβοι πως οι τζιχαντιστές θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τις ροές ανθρώπων ως τρόπο διείσδυσης στην Ευρώπη. Παρόλα αυτά, οι έρευνες των ελληνικών Αρχών έχουν δείξει ότι κάτι τέτοιο δεν έχει λάβει χώρα με συστηματικό τρόπο αν και το ενδεχόμενο παραμένει ανοιχτό για το μέλλον.⁷⁵ Υπάρχει επίσης πιθανότητα για μεμονωμένα άτομα, που διαμένουν σε υπερπλήρη στρατόπεδα προσφύγων, να ριζοσπαστικοποιηθούν μετά την άφιξή τους στην Ελλάδα. Τον Οκτώβριο του 2018 οι ελληνικές Αρχές διαπίστωσαν την παρουσία φίλα προσκείμενων υποστηρικτών του Ισλαμικού Κράτους μέσα στο στρατόπεδο προσφύγων της Μόριας στη Λέσβο⁷⁶ καθώς υπήρξαν αναφορές για βιαιοπραγίες και γκράφιτι από ομάδα 50 υποστηρικτών, προφανώς, του Ισλαμικού Κράτους.⁷⁷

Ακροδεξιός Εξτρεμισμός

Από την άλλη πλευρά, οι δύο χώρες κατά την πάροδο του χρόνου έχουν αντιμετωπίσει προβλήματα σε σχέση με τον ακροδεξιό εξτρεμισμό. Στην Ελλάδα, ο *Λαϊκός Σύνδεσμος – Χρυσή Αυγή* – ακροδεξιά οργάνωση – υιοθετώντας φασιστική και υπερεθνικιστική χροιά κατάφερε να γίνει το τρίτο μεγαλύτερο πολιτικό κόμμα της χώρας. Τα μέλη της Χρυσής Αυγής έχουν κατηγορηθεί πολλές φορές για βίαιες πράξεις εις βάρος μεταναστών αλλά και αντιπάλων της οργάνωσης.⁷⁸ Επί του παρόντος διενεργείται ποινική έρευνα για την ηγεσία της Χρυσής Αυγής ενώ ο νυν αρχηγός της οργάνωσης Νίκος Μιχαλολιάκος το 1978 δικάστηκε για κατοχή όπλων και εκρηκτικών.⁷⁹

Στην Κύπρο, το *Εθνικό Λαϊκό Μέτωπο ή ΕΛΑΜ* είναι η προεξέχουσα ακροδεξιά ομάδα αν και δεν έχει σημειώσει αντίστοιχη επιτυχία με την αδελφή οργάνωση της Χρυσή Αυγή.⁸⁰ Η οργάνωση είχε εμπλακεί σε διάφορες διαδηλώσεις κοντά στην γραμμή κατάπαυσης του πυρός καθώς και σε περιστασιακές επιθέσεις εις βάρος Τουρκοκυπρίων και των οχημάτων τους.⁸¹ Από τον Μάιο του 2016 όταν η οργάνωση

74 Guy Van Vlierden, «Profile: Paris Attack Ringleader Abdelhamid Abaaoud», *CTC Sentinel*, Vol 8, Issue 11, 2015, σελ.32.

75 *Terrorism Situation and Trend Report (TESAT) 2017*, Europol, 2018, σελ.28. Συνέντευξη με αξιωματούχο της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

76 «Greece expels ISIS recruiters from refugee camp», *The Times*, 3 Οκτωβρίου 2018.

77 «Terror at the Moria refugee camp», *DW*, 30 Σεπτεμβρίου 2018.

78 «Attacks on migrants 'planned by far-right party' Golden Dawn in Greece», *The Times*, 20 Ιουνίου 2017. «As attacks on migrant homes spike, groups fear Golden Dawn threat», *E-kathimerini*, 5 Ιανουαρίου 2018 «Greece far-right Golden Dawn leaders to go on trial», *BBC News*, 4 Φεβρουαρίου 2018.

79 Vassilis Petsinis, «The banality of Golden Dawn: return to political normality?», *Global Affairs*, Vol 3, No 1, 2017, σελ.33-44.

80 Ioannis-Sotirios Ioannou, «The External Security of Cyprus: Challenges and Potential Threats» *Diplomatic Academy University of Nicosia Cyprus*, The Europe Levant Observatory – Policy Brief, Απρίλιος 2015.

81 Bureau of Diplomatic Security (OSAC), *Cyprus 2017 Crime & Safety Report*, Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Ιανουάριος 2017.

κατέλαβε έδρα στη Βουλή των Αντιπροσώπων, το ΕΛΑΜ δεν έχει συσχετιστεί με κάποια πράξη βίας.⁸²

Διάφορα περιστατικά που έχουν λάβει χώρα έχουν συσχετισθεί με την ακροδεξιά παρά το γεγονός πως σε πολλές περιπτώσεις τα κίνητρα και οι ταυτότητες των δραστών παραμένουν άγνωστα:

- *Σεπτέμβριος 2013*: Μέλος της Χρυσής Αυγής δολοφόνησε τον αριστερό μουσικό Παύλο Φύσσα.⁸³
- *Νοέμβριος 2013*: Το γραφείο της Χρυσής Αυγής στο Νέο Ηράκλειο δέχεται επίθεση με πυρά από διερχόμενους με μοτοσικλέτα. Δύο μέλη της ομάδας, ο Μανώλης Καπελώνης και ο Γιώργος Φουντούλης, τραυματίζονται θανάσιμα. Μια άγνωστη μέχρι πρότινος ομάδα, οι *Μαχόμενες Λαϊκές Επαναστατικές Δυνάμεις*, ανέλαβε την ευθύνη παρόλο που δεν έχουν ασκηθεί κατηγορίες για τις δολοφονίες.⁸⁴
- *Ιούλιος 2017*: Άτομα οπλισμένα με σιδερολοστούς και μαχαίρια επιτέθηκαν και τραυμάτισαν δύο μετανάστες εργάτες πακιστανικής καταγωγής στον Ασπρόπυργο. Καμία οργάνωση δεν ανέλαβε την ευθύνη.⁸⁵
- *Δεκέμβριος 2017*: έκρηξη αυτοσχέδιου εκρηκτικού μηχανισμού στα γραφεία του ΣΥΡΙΖΑ στην Αθήνα. Δεν υπήρξαν θύματα και καμία οργάνωση δεν ανέλαβε την ευθύνη.⁸⁶
- *Δεκέμβριος 2017 – Ιανουάριος 2018*: σημειώθηκε επίθεση στα σπίτια μεταναστών εργατών πακιστανικής καταγωγής στην περιοχή της Νίκαιας στον Πειραιά.⁸⁷ Προκλήθηκαν βλάβες σε περισσότερα από 30 σπίτια παρόλα αυτά χωρίς νεκρούς. Καμία οργάνωση δεν ανέλαβε την ευθύνη.⁸⁸
- *Μάρτιος 2018*: Η ελληνική Αντιτρομοκρατική Υπηρεσία συνέλαβε 6 άτομα για σειρά εκρήξεων, εμπρηστικών επιθέσεων και επιθέσεων με στόχο μετανάστες και πρόσφυγες στην Αθήνα.⁸⁹

Οι συλλήψεις και οι καταδίκες είναι σπάνιες: από το 2012 έως το 2017 για δραστηριότητες της ακροδεξιάς τρομοκρατίας έλαβαν χώρα μόνο πέντε συλλήψεις και όλες πραγματοποιήθηκαν το 2015.⁹⁰ Ο κίνδυνος της ακροδεξιάς τρομοκρατίας κρίνεται χαμηλός από τις ελληνικές Αρχές.⁹¹ Αντίστοιχα δε κρίνεται ουσιαστική απειλή ούτε στην Κύπρο αν και οι Αρχές παρακολουθούν στενά τις δραστηριότητες του ΕΛΑΜ.⁹²

82 Συνέντευξη με αξιωματικό της Αστυνομίας Κύπρου, 24 Οκτωβρίου 2018.

83 «Greece moves to ban far-right Golden Dawn Party», *The Guardian*, 18 Σεπτεμβρίου 2013.

84 «Ανάληψη ευθύνης από άγνωστη τρομοκρατική οργάνωση για το διπλό φονικό στο Νέο Ηράκλειο», *GR Reporters*, 17 Νοεμβρίου 2013.

85 Καταχώριση από το Global Terrorism Database του National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START), διαθέσιμο στο: <https://www.start.umd.edu/gtd>

86 Ibid.

87 Ibid.

88 Ibid.

89 Συνέντευξη με αξιωματούχο της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

90 Στοιχεία από τα ετήσια *European Union Terrorism Situation and Trend Reports (TESAT)* της Europol, από 2013 έως 2019.

91 Συνέντευξη με αξιωματικό της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

92 Ioannis-Sotirios Ioannou, «The External Security of Cyprus: Challenges and Potential Threats» *Diplomatic Academy University of Nicosia Cyprus*, The Europe Levant Observatory – Policy Brief, Απρίλιος 2015.

Ακροαριστερός Εξτρεμισμός

Η Ελλάδα έχει αποτελέσει τη βάση ποικίλων αριστερών τρομοκρατικών οργανώσεων από το 1970 έως σήμερα. Η πιο περιβόητη οργάνωση υπήρξε η *Επαναστατική Οργάνωση 17 Νοέμβρη*, γνωστή ως 17N η οποία προκάλεσε σοβαρά προβλήματα στη χώρα τόσο πολιτικής φύσεως όσο και σημαντικά θέματα ασφαλείας. Η οργάνωση – μεταξύ άλλων – έχει διαπράξει δολοφονίες πολιτικών προσώπων, βιομηχάνων και μια από τις τακτικές της ήταν η τοποθέτηση αυτοσχέδιων εκρηκτικών μηχανισμών σε διπλωματικά οχήματα.⁹³ Ύστερα από την πτώση της 17N στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η οργάνωση *Επαναστατικός Αγώνας, ή ΕΑ έκανε την εμφάνιση της* η οποία για διάστημα επτά ετών πραγματοποιούσε ανατινάξεις, δολοφονικές επιθέσεις καθώς και πλήθος επιθέσεων με ρουκέτες⁹⁴ – μέχρι τη σύλληψη των αρχηγών της το 2010.

Η Ελλάδα ανήκει – μαζί με την Ιταλία και την Ισπανία – στο «Μεσογειακό Αναρχικό Τρίγωνο» και διαθέτει ενεργό κύκλωμα ακροαριστερού εξτρεμισμού. Σήμερα υφίσταται μια σειρά αναρχικών και ακροαριστερών οργανώσεων όπως η *Συνωμοσία των Πυρήνων της Φωτιάς* ή ΣΠΦ και η *Οργάνωση Επαναστατικής Αυτοάμυνας* ή ΟΕΑ οι οποίες επιδιώκουν να υποκινήσουν δια της βίας μια αναρχική επανάσταση στην χώρα.

Οι συλλήψεις και οι καταδίκες για δραστηριότητες που αφορούν την ακροαριστερή τρομοκρατία είναι σύνηθες φαινόμενο. Το διάστημα μεταξύ 2012 και 2017, πραγματοποιήθηκαν συνολικά 61 συλλήψεις και 68 καταδίκες.⁹⁵ Οι ελληνικές Αρχές θεωρούν ότι η ακροαριστερή τρομοκρατία αποτελεί τη σοβαρότερη τρομοκρατική απειλή για τη χώρα καθώς ομάδες αναρχικών πραγματοποιούν συχνές επιθέσεις χαμηλής ισχύος– συνήθως χρησιμοποιώντας βόμβες μολότοφ – κατά αστυνομικών στόχων.⁹⁶ Οι κυπριακές Αρχές θεωρούν ότι η ακροαριστερή τρομοκρατία αποτελεί μικρή απειλή. Στα αξιοσημείωτα πρόσφατα γεγονότα περιλαμβάνονται:

- *Φεβρουάριος 2012*: αποτυχημένη απόπειρα πυροδότησης αυτοσχέδιου εκρηκτικού μηχανισμού (ΑΕΜ) σε συρμό του μετρό στην Αθήνα. Δεν υπήρξε προηγούμενη ενημέρωση· μια οργάνωση που αυτοαποκαλείται *Κίνημα 12 Φλεβάρη* ανέλαβε την ευθύνη για την επίθεση.⁹⁷
- *Ιανουάριος 2017*: Η ΟΕΑ πραγματοποίησε επίθεση κατά αξιωματικών της αστυνομίας με χρήση πυροβόλων όπλων έξω από τα κεντρικά γραφεία του ΠΑΣΟΚ. Η επίθεση προκάλεσε τον τραυματισμό ενός αξιωματικού της αστυνομίας.

93 George Kassimeris, «Greece's Terrorism Problem: A reassessment», *Studies in Conflict & Terrorism*, Vol 39, Issue 9, 2016 σελ.864.

94 George Kassimeris, *Inside Greek Terrorism* (Oxford: Oxford University Press, 2013), σελ.78.

95 Τα ετήσια αναλυτικά στοιχεία για τις συλλήψεις είναι: 1 (2012), 18 (2013), 13 (2014), 16 (2015), 1 (2016) και 12 (2017). Τα αναλυτικά στοιχεία για τις καταδίκες είναι: 8 (2012), 5 (2013), 10 (2014), 25 (2015), 3 (2016) και 17 (2017). Στοιχεία από τις εκθέσεις *TESAT* της Europol, για το διάστημα από 2013 έως 2018.

96 Συνέντευξη με αξιωματικό της ελληνικής Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας, 25 Οκτωβρίου 2018.

97 *TESAT 2013*, Europol, σελ. 31.

- *Απρίλιος 2017*: έκρηξη ΑΕΜ έξω από τα γραφεία τράπεζας στην Αθήνα και στις 22 Δεκεμβρίου έκρηξη άλλου μηχανισμού μπροστά από το κτίριο του Εφετείου Αθηνών. Και για τις δύο εκρήξεις έγινε προειδοποιητικό τηλεφώνημα σε εφημερίδες⁹⁸.
- *Μάιος 2017*: έκρηξη παγιδευμένου δέματος στο αυτοκίνητο του τέως Πρωθυπουργού, Λουκά Παπαδήμου. Καμία οργάνωση δεν ανέλαβε την ευθύνη για την επίθεση ενώ τραυματίστηκαν ο Παπαδήμος και δυο ακόμα άτομα.⁹⁹ Ένας 29χρονος συνελήφθη για την επίθεση αλλά η σύλληψή του καθώς και η επακόλουθη απεργία πείνας στη φυλακή προκάλεσαν βίαιες πράξεις «αλληλεγγύης» στην Αθήνα.¹⁰⁰
- *Νοέμβριος 2017*: Η ΟΕΑ επιτέθηκε ξανά στα κεντρικά γραφεία του ΠΑΣΟΚ με πυροβολισμούς από διερχόμενο όχημα. Δε σημειώθηκε τραυματισμός στην επίθεση.
- *Δεκέμβριος 2017*: αναρχικοί ανάρτησαν απειλές στο διαδίκτυο για τη μόλυνση τροφίμων – με εισαγωγή υδροχλωρικού οξέος σε αναψυκτικά, γάλα και σάλτσες – σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.¹⁰¹ Παρόμοιες απειλές για μόλυνση τροφίμων στην Ελλάδα είχαν πραγματοποιηθεί από αναρχικούς και τα προηγούμενα χρόνια.

Οι ακροαριστεροί τρομοκράτες έχουν επίσης επιδείξει διάθεση για στοχοποίηση όσων βρίσκονται εκτός της ελληνικής επικράτειας. Τον Μάρτιο του 2017 παγιδευμένες επιστολές με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς εστάλησαν στα κεντρικά γραφεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) στη Γαλλία αλλά και στη Γερμανία και στον Γερμανό υπουργό οικονομικών Βόλφγκανγκ Σόιμπλε.¹⁰² Και οι δύο αυτοσχέδιοι εκρηκτικοί μηχανισμοί εντοπίστηκαν αν και αυτός που εστάλη στο ΔΝΤ προκάλεσε τον τραυματισμό μιας υπαλλήλου. Η Συνωμοσία των Πυρήνων της Φωτιάς ανέλαβε την ευθύνη για τη βόμβα που εστάλη στη Γερμανία.

Ενδεχόμενη Διασύνδεση

Ούτε στην Ελλάδα ούτε και στην Κύπρο εντοπίζονται άμεσες αλληλοεπικαλύψεις ή διασυνδέσεις όσον αφορά το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία· με άλλα λόγια δεν υφίσταται διασύνδεση εγκληματικότητας-τρομοκρατίας.

Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείει το γεγονός πως μελλοντικά δεν μπορεί να προκύψει μια τέτοια σχέση. Το οργανωμένο έγκλημα και στις δύο χώρες είναι ευκαιριακού χαρακτήρα και αφορά κατά κύριο λόγο την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών, πυροβόλων όπλων και ανθρώπων. Αυτές οι καθιερωμένες οδοί και τα δίκτυα παράνομης διακίνησης ενδέχεται να αξιοποιηθούν από τους τρομοκράτες που επιδιώκουν να εισέλθουν – ή ακόμα και να εξέλθουν – προς και από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή να διασχίσουν τα σύνορα για να μεταφέρουν εφόδια. Ως εκ τούτου, το ενδεχόμενο συνεργασίας μεταξύ εγκληματιών και τρομοκρατών – είτε στο πλαίσιο μιας διακριτικής, τακτικής επιχείρησης είτε σε πιο μακροχρόνιο,

98 *TESAT 2017*, Europol, 2018, σελ. 48.

99 *Ibid*, σελ. 14.

100 «Greek bombing suspect on hunger strike wins prison transfer», *AP*, 2 Μαρτίου 2018.

101 *Terrorism Situation and Trend Report 2017*, Europol, 2018, σελ. 14.

102 *TESAT 2017*, Europol, 2018, σελ. 48-«Letter bomb that exploded at Paris IMF office was sent from Greece», *The Guardian*, 16 Μαρτίου 2017.

στρατηγικό επίπεδο – δε θα πρέπει να απορριφθεί. Και οι δυο ομάδες θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν τα καθιερωμένα παράνομα δίκτυα, τα διάτρητα σύνορα καθώς και τα κενά ασθενούς επιβολής του νόμου καθώς και τη διαφθορά.¹⁰³

Αυτό το ενδεχόμενο συνδέεται στενά με την κατάσταση στη Μέση Ανατολή όπου σε διάφορες γειτονικές χώρες – ειδικά στη Συρία και το Λίβανο – έχουν παρατηρηθεί κινήσεις ενεργών τζιχαντιστών. Η απειλή από επιστρέφοντες που θα μπορούσαν να αναζωογονήσουν τα κινήματα τζιχαντιστών στην περιοχή ενδέχεται να έχει δευτερογενείς επιπτώσεις για την Ελλάδα και την Κύπρο. Μελλοντικές πολιτικές μεταβολές– οι οποίες είναι συχνές και συνήθως σημαντικές – θα μπορούσαν επομένως να έχουν ως αποτέλεσμα μια πιθανή «συνεργασία» οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατίας.

Υπάρχει ακόμα το ενδεχόμενο οι εγκληματικές ομάδες να υιοθετήσουν τρομοκρατικές τακτικές κάτι το οποίο έχει ήδη συμβεί στην Κύπρο. Οι ομάδες στο νησί έχουν φανεί πρόθυμες να προβούν σε χρήση εκρηκτικών μηχανισμών, πυροβολισμούς και εμπρηστικές επιθέσεις για να εκφοβίσουν και να εξαναγκάσουν άτομα εντός και εκτός του κόσμου του εγκλήματος.¹⁰⁴ Μια σειρά εμπρηστικών επιθέσεων έλαβε χώρα το 2017 στη Λευκωσία και αφορούσε τις επιδιώξεις εγκληματιών να αναλάβουν τον έλεγχο σε μπαρ και εστιατόρια της πρωτεύουσας – γεγονός που υποδεικνύει πόσο γρήγορα μπορεί να υποβαθμιστεί το περιβάλλον του εγκλήματος.¹⁰⁵

103 Tamara Makarenko και Michael Mesquita, «Categorising the crime-terror nexus in the European Union», *Global Crime*, Vol 15, Issue 3-4, 2014, σελ.261-264.

104 Bureau of Diplomatic Security (OSAC), *Cyprus 2016 Crime & Safety Report*, Υπουργείο Εξωτερικών ΗΠΑ, Ιανουάριος 2016· Επιτροπή εμπειρογνομόνων για το ποινικό δίκαιο και τις εγκληματολογικές πτυχές του οργανωμένου εγκλήματος (PC-CO), *Report on the Organised Crime Situation in Council of Europe Member States*, Συμβούλιο της Ευρώπης, 1999, σελ.46.

105 «An explosive form of intimidation», *Cyprus Mail Online*, 5 Νοεμβρίου 2017.

4 Συστάσεις

Η παρούσα εργασία εξέτασε τους πιθανούς δεσμούς μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας σε Ελλάδα και Κύπρο. Παρά το γεγονός ότι στις δύο αυτές χώρες δραστηριοποιούνται ομάδες οργανωμένου εγκλήματος, η τρομοκρατική δραστηριότητα είναι ελάχιστη – γεγονός που σημαίνει ότι άμεσοι δεσμοί μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας δεν υπάρχουν. Ωστόσο, υπάρχουν πιθανές διασυνδέσεις καθώς τα δίκτυα τρομοκρατών ενδεχομένως να επιδιώξουν να εκμεταλλευτούν τις οδούς παράνομης διακίνησης που διέρχονται από την Ελλάδα και συνδέουν τη Μέση Ανατολή με την Ευρώπη. Επομένως, παραμένει καίριας σημασίας για τις δύο χώρες να βρίσκονται σε εγρήγορση ενόψει της πιθανής χρήσης υφιστάμενων παράνομων εγκληματικών δικτύων από τρομοκρατικές ομάδες ειδικά ως μέσο για την παράνομη διακίνηση όπλων και ανθρώπων.

Συνιστούμε τα ακόλουθα μέτρα και/ή ορθές πρακτικές:

1. Αποτελεσματική παρακολούθηση

Συνιστούμε στις Αρχές να συνεχίσουν να ελέγχουν τακτικά τα στατιστικά στοιχεία τους για το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία και να τα παρακολουθούν σχολαστικά για πιθανούς αναδυόμενους δεσμούς μεταξύ των δύο φαινομένων. Δεδομένης της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας από όπου διέρχονται διάφορες οδοί για παράνομη διακίνηση ανθρώπων και αγαθών, είναι ζωτικής σημασίας για τη χώρα να συνεργάζεται αποτελεσματικά με τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

2. Επανεξέταση ριζοσπαστικοποίησης

Με δεδομένο ότι οι περίγυροι των τρομοκρατών και των εξτρεμιστών έχουν συγχωνευτεί εν μέρει οι βασικές αντιλήψεις περί ριζοσπαστικοποίησης θα πρέπει να επανεξεταστούν. Η συμπεριφορά των τζιχαντιστών με ποινικό μητρώο συχνά έρχεται σε αντίθεση με την αντίληψη ότι ο εξτρεμισμός συσχετίζεται με θρησκευτική συμπεριφορά. Όπου είναι απαραίτητο, συνιστούμε στις Αρχές να επικαιροποιούν τις λίστες ελέγχου, να επαγρυπνούν για πιθανές ενδείξεις αλλά και να ενημερώνουν τις μεθόδους εκπαίδευσης που διαθέτουν ώστε να προσαρμόζονται στα συνεχώς εναλλασσόμενα μοτίβα και προφίλ.

3. Καταπολέμηση κάθε τρόπου χρηματοδότησης των τρομοκρατών

Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών έχουν εστιάσει υπέρμετρα στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα – με πενιχρά αποτελέσματα. Συνιστούμε στις Αρχές να διευρύνουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών ώστε να συμπεριλάβουν και τα διάφορων ειδών εγκλήματα μικρής κλίμακας, όπως τη διακίνηση ναρκωτικών, την κλοπή, τις ληστείες και την παράνομη εμπορία αγαθών.

4. Παρακολούθηση παράνομης διακίνησης

Οι Αρχές και στις δύο χώρες θα πρέπει να επανεξετάσουν και να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους για την παρακολούθηση της παράνομης εμπορίας ανθρώπων και αγαθών, καθώς επίσης και των πυροβόλων όπλων που παράγονται στην περιοχή.

5. Ανταλλαγή πληροφοριών

Καθώς οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στην τρομοκρατία και το «κοινό» έγκλημα γίνονται ολοένα και λιγότερο σαφείς, οι αρμόδιες υπηρεσίες οφείλουν να γίνουν πιο αποτελεσματικές όσον αφορά την ανταλλαγή πληροφοριών σε όλα τα τμήματα και τους «τομείς» καθώς και τη σύσταση ενός νέου «συνασπισμού» μεταξύ ατόμων και θεσμών οι οποίοι ίσως να τείνουν να στη μη συνεργασία.

Συνιστούμε στις κυβερνήσεις να συνεχίσουν να ελέγχουν τα υφιστάμενα δίκτυα και τα συστήματα ανταλλαγής πληροφοριών, να διερευνήσουν την πιθανότητα σύναψης νέων συνεργασιών (όπως με τις τοπικές Αρχές, την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα), και να προβούν στις απαραίτητες αλλαγές που εκφράζουν τη νέα – και πολυδιάστατη – φύση της απειλής.

Crime Terror Nexus

TO CRIME TERROR NEXUS

Το έργο Crime Terror Nexus διερευνά τους δεσμούς μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας και προσδιορίζει καλύτερους τρόπους για την καταπολέμησή τους.

Σε διάστημα 18 μηνών καταγράφουμε τους δεσμούς μεταξύ εγκληματικότητας και τρομοκρατίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα ευρήματά μας διαδίδονται μέσω εκθέσεων, εκδηλώσεων και σεμιναρίων.

Συνεργαζόμαστε με αξιωματούχους και τοπικούς φορείς για να δημιουργήσουμε νέες και καινοτόμες προσεγγίσεις που συμβάλλουν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας και καθιστούν τις χώρες μας ασφαλέστερες.

Το Crime Terror Nexus είναι έργο της Panta Rhei Research Ltd. Χρηματοδοτείται από την PMI IMPACT, μια διεθνή πρωτοβουλία επιχορηγήσεων της Philip Morris International που υποστηρίζει έργα για την καταπολέμηση του παράνομου εμπορίου.

Η Panta Rhei Research Ltd. διαθέτει πλήρη αυτονομία όσον αφορά την υλοποίηση του έργου και αναλαμβάνει την ευθύνη δημοσίευσης για όλες τις απόψεις και τις γνώμες που διατυπώνονται στην παρούσα έρευνα.

Για περαιτέρω πληροφορίες, επισκεφτείτε το www.crimeterrornexus.com.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Για ερωτήσεις, απορίες και πρόσθετα αντίτυπα της παρούσας έκθεσης, μπορείτε να επικοινωνείτε με την Katie Rothman:
katie@crimeterrornexus.com

Καταχωρισμένη διεύθυνση: Panta Rhei Research Ltd.,
37a Great Percy Street, London WC1X 9RD, Ηνωμένο Βασίλειο

© Panta Rhei Research Ltd. 2018

www.crimeterrornexus.com